



Standardiseringspaketet

Utrikesdepartementet

2011-07-01

Dokumentbeteckning

KOM(2011) 311

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén En strategisk vision för europeiska standarder: bättre och snabbare hållbar tillväxt i den europeiska ekonomin före 2020

KOM(2011) 315

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeisk standardisering och ändring av rådets direktiv 89/686/EEG och 93/15/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 94/9/EG, 94/25/EG, 95/16/EG, 97/23/EG, 98/34/EG, 2004/22/EG, 2007/23/EG, 2009/105/EG och 2009/23/EG

Sammanfattning

Kommissionen presenterade den 1 juni 2011 ett standardiseringspaket. Det består av två delar:

- Ett meddelande med en strategi för användning av standardisering inom unionens politikområden för att stärka konkurrenskraften i EU:s ekonomi. Detta avser tjänster, innovation, global handel, hållbar utveckling, offentlig upphandling etc.
- Ett lagstiftningsförslag där flera beslut och direktiv revideras och slås samman i en förordning.

Regeringen anser att standardisering som instrument bidrar positivt till konkurrenskraft och tillväxt och att paketets genomförande ytterligare kommer att öka denna potential. Regeringen ser övergripande positivt på meddelandet och förordningsförslaget.

1.1 Ärendets bakgrund

Standarder är frivilliga dokument som definierar tekniska krav eller kvalitetskrav för produkter, produktionsprocesser, tjänster eller metoder. Standarder är ett resultat av frivilligt samarbete mellan näringslivet, myndigheter och andra berörda. De europeiska standardiseringsorganen är oberoende privaträttsliga organisationer. Under de senaste årtiondena har standardisering framgångsrikt använts för att genomföra europeisk policy och lagstiftning. Detta gäller särskilt varuområdet, där den s.k. ”nya metoden” för lagstiftning används sedan länge. Metoden bygger på att generella krav på säkerhet för liv och hälsa ställs i rättsakter, med hänvisning till harmoniserad standard för de tekniska kraven. Metoden att använda standardisering som stöd för gemensam lagstiftning har också fastslagits genom det varupaket med ett gemensamt ramverk för varor som antogs 2008.

Standardisering, och vikten av att använda standardisering som ett instrument för konkurrenskraft och tillväxt, har på senare år nämnts i en rad policydokument från kommissionen. Europa 2020-strategin betonar t.ex. vikten av innovation för att nå EU:s strategiska mål, och nämner i denna kontext standarder som en viktig faktor för att förbättra företagens möjlighet att ta fram nya idéer.

Kommissionen har under ett par år förberett ett paket på området för standardisering. 2008 tillsattes en expertgrupp (kallad EXPRESS) för att ge strategiska rekommendationer till kommissionen och andra intressenter om europeisk standardiserings framtid till 2020. EXPRESS-gruppen levererade en rapport (*Standardisering för ett konkurrenskraftigt och innovativt Europa: en vision för 2020*) i februari 2010, som sedan användes som grund för kommissionens arbete med att ta fram ett standardiseringspaket.

1.2 Förslagets innehåll

Paketet innehåller två delar; en policydel och en lagstiftningsdel.

1.2.1 Meddelandet om en EU-policy för standardisering

Policydelen består av ett meddelande och är en EU-policy för det kommande årtiondet. Meddelandet behandlar frågor kopplade till standardisering i en globaliserad ekonomi, stöd för innovation samt anpassning av standardisering som metod till nya sektorer, så som tjänster och immaterialrätt. Kommissionen föreslår ett antal konkreta åtgärder vars mål är att främja och underlätta standardiseringen inom EU. Bl.a. ska ett årligt arbetsprogram med prioriteringar för den europeiska standardiseringen tas fram. Kommissionen kommer att fastställa arbetsprogrammet efter ett brett samråd med berörda parter.

Några betydande exempel på åtgärder är följande: Kommissionen kommer att begära av de europeiska standardiseringsorganen att europeiska standarder för innovativa produkter och tjänster utarbetas och antas snabbt, t.ex. inom områden som ekodesign, smarta nät, energieffektiva byggnader, nanoteknik, säkerhet och e-mobilitet.

De europeiska standardiseringsorganen, medlemsstaterna och andra standardiseringsorgan förväntas förbättra sin kunskap och utbildning om standardisering och potentiella kopplingar till forskningsprojekt. Även allmänhetens kunskaper om standardisering bör höjas genom utbildning, upplysningskampanjer och specifika workshoppar.

Kommissionen kommer att se över direktivet om allmän produktsäkerhet, i vilket man bland annat överväger att stärka de europeiska standardernas ställning och att förkorta förfarandet för antagande av standarderna. Kommissionen kommer att utvidga den strategiska användningen av standardisering till stöd för lagstiftning och politik som rör miljön och tillgängligheten och när det gäller säkerhet och skydd på det civila området. Medlemsstaterna uppmanas att på olika sätt se till att alla intressenter, SME, NGO:s m.fl. får inflytande i standardiseringsarbetet och att visst ekonomiskt stöd lämnas om det anses lämpligt. Standardiseringsorganen uppmanas att säkerställa att standarderna i full utsträckning beaktar konsument- miljö- och tillgänglighetsfaktorer och på ett adekvat sätt inbegriper representativa företrädare på dessa områden. Under 2011 kommer kommissionen att upprätta och leda en särskild plattform med flera berörda parter som ska bistå kommissionen i frågor som rör genomförandet av standardiseringspolitiken på IKT-området, inklusive arbetsprogrammet för IKT-standardisering, fastställande av prioriteringar till stöd för lagstiftning och politik samt identifiering av specifikationer som utarbetas av globala forum och konsortier på IKT-området.

Kommissionen kommer att fortsätta att främja en ökad anpassning till internationella standarder, användning av frivilliga standarder i regelverket och utnyttjande av befintliga initiativ för anpassning av regelverket inom olika sektorer i samband med diskussioner om regleringsfrågor och handelsförhandlingar. Kommissionen kommer att ge tekniskt stöd till länder och regioner för att främja deras medverkan i det internationella standardiseringsarbetet. För att öka den europeiska konkurrenskraften förväntar sig kommissionen att de europeiska och de nationella

standardiseringsorganen lägger fram fler förslag till internationella standarder på de områden där EU är världsledande. De europeiska standardiseringsorganen förväntas handla gemensamt i internationella frågor och förstärka samarbetet med sina internationella motsvarigheter.

2010/11:FPM131

Senast 2013 kommer en översyn inledas för att bedöma framstegen mot de strategiska målen och utvärdera resultaten av nuvarande reglering av det europeiska standardiseringssystemet. I översynen kommer åtgärder att övervägas för att påskynda standardiseringsarbetet, göra systemet mer inkluderande och effektivt och samtidigt upprätthålla EU:s strategiska position gentemot våra viktigaste handelspartner.

1.2.2 Förordningsförslaget om standardisering

Lagstiftningsdelen består av en förordning som reviderar det befintliga ramverket, nämligen:

1. Direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande för tekniska standarder

Standardiseringsdelen av direktivet 98/34/EG bryts ut i den nya förordningen. Direktivets tillämpningsområde breddas för att även omfatta tjänstestandarder och nationella dokument som används som standarder. Det inkluderar också regler för att effektivisera det europeiska standardiseringssystemet och göra det mer transparent och tillgängligt.

2. Beslut 1673/2006/EG om finansiering av standardisering

Beslutet anpassas till de förändringar som görs i direktivet 98/34/EG.

3. Beslut 85/97/EG om IKT- standardisering

Tillämpningsområdet begränsas till kommunikationsnätverk, tjänster och applikationer (d.v.s. inte varor) med fokus på interoperabilitet. En specifikation över vad som krävs av en standard för att den ska gå att använda för hänvisning i lagstiftning och policy införs. Flexibilitet vid offentlig upphandling av IT införs genom en möjlighet att referera till fora och konsortier. Förhållandet mellan IT och upphovsrätten klargörs. En plattform för intressenter etableras.

Dessutom revideras vissa nya metodendirektiv för att bli anpassade till den nya förordningen.

Det finns idag få regler om standardisering, eftersom verktyget är privaträttsligt. Den vanligaste användningen idag är i harmoniserad lagstiftning om produkter, t.ex. maskiner, där hänvisning görs till harmoniserade standarder.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Ställningstagandet i denna PM grundar sig på att antagandet att förslaget inte förväntas få några nya budgetära konsekvenser för Sverige. En ändamålsenlig utformning av standarder kan däremot fördjupa och förbättra marknader och därmed höja den potentiella tillväxten inom EU. Enligt vissa undersökningar kan standarder bidra till upp till en fjärdedel av den årliga produktivetsökningen inom EU. Hur väl standarderna utformas är dock avgörande för att uppnå produktivetsförbättringar. Ett tydligt regelverk för standardisering bör ytterligare underlätta handeln både mellan EU:s medlemsstater och med tredje land. Ett stärkt brukarinflytande kan främja miljöskydd och förebygga skador, med samhällsekonomiska besparingar som följd och konkurrensmässiga fördelar för svenska ekonomiska aktörer som ligger väl framme i dessa avseenden.

I kommissionens konsekvensanalys (SEK (2011) 671) av förordningsförslaget utgår kommissionen från tre grundproblem som behöver tas om hand.

1. Standardiseringsprocessen är inte snabb nog.
2. SME och samhällsaktörer är inte tillräckligt väl representerade i standardiseringen.
3. Man kan idag inte hänvisa till standarder från fora och konsortier inom området för IKT vid offentlig upphandling.

Kommissionen konstaterar att specificering av tidsgränser för leverans av europeiska standarder och öppna och förenklade förfaranden för harmoniserade standarder och andra europeiska standarder som begärs av kommissionen ger bäst effekt när det gäller tidsaspekten. Avseende representation av olika intressenter i standardiseringen anser kommissionen att en förstärkning av ställningen för organisationer som företräder små och medelstora företag och samhällsaktörer inom de europeiska standardiseringsorganen genom en möjlighet till administrationsbidrag vore mest lämpligt. När det gäller det tredje problemet, att man inte kan hänvisa till standarder som utarbetats av fora och konsortier vid upphandling av IKT,

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Förslaget remitteras för närvarande. Den preliminära ståndpunkten är att paketet välkomnas övergripande. Det är positivt att tillämpningsområdet för förordningen utökas till att omfatta både varor och tjänster och att förslaget innehåller regler som syftar till att göra det europeiska standardiseringssystemet mer effektivt, transparent och tillgängligt.

Regeringen anser att en väl utformad standardisering som instrument bidrar positivt till konkurrenskraft, tillväxt och ökad internationell handel och att paketets genomförande ytterligare kommer att öka denna potential. Det finns också en potential i att de som utarbetar standarder kan förbättra förutsättningarna för fri handel mellan länder. Standardiseringspaketet ligger också övergripande väl i linje med det standardiseringsprojekt som regeringen tillsatte 2010.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända i detalj eftersom förhandlingar ännu inte påbörjats. Ett flertal medlemsstater har välkomnat paketet övergripande.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets inremarknadsutskott (IMCO) presenterade i oktober 2010 en rapport om den europeiska standardiseringens framtid. Rapportör i frågan är Europaparlamentsledamoten Edvard Kozusnik. EP välkomnar kommissionens vilja att revidera det europeiska standardiseringssystemet och att bevara dess fördelar, åtgärda brister och hitta rätt balans mellan nationell, europeisk och internationell standardisering. EP föreslår en rad åtgärder för att effektivisera rutiner kopplade till standardiseringen och främja alla intresserade parter deltagande i standardiseringsarbetet.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget remitteras för närvarande. Under den öppna konsultation som föregick kommissionens förslag var remissinstanserna övervägande positiva till paketet.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden för förordningen är artikel 114 i EUF-fördraget. Beslut fattas med kvalificerad majoritet och i samråd med Europaparlamentet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet i artikel 294 EUF.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

I kommissionens motivering för förordningen avseende subsidiaritetsprincipen konstateras att principen är tillämplig, eftersom förslaget inte avser ett område där EU är ensam behörig. Förslagets mål kan inte uppnås helt av medlemsstaterna eftersom europeisk standardisering stödjer europeisk lagstiftning som genomför den inre marknaden och bidrar till att öka den europeiska industrins konkurrenskraft. Harmonisering av varustandarder på europeisk nivå undanröjer de tekniska handelshinder som skulle kunna orsakas av motstridiga nationella standarder. Därför kräver problem som rör standardiseringen på europeisk nivå en lösning på europeisk nivå.

Kommissionen anger vidare i sin motivering att europeiska standarder spelar en mycket viktig roll för hur den inre marknaden för industriprodukter fungerar. Europeiska standarder ersätter nationella standarder som ofta är motstridiga vilket i sig kan skapa tekniska hinder för att komma in på en nationell marknad. Harmoniserade standarder säkerställer att produkter uppfyller de väsentliga krav som fastställs i EU-lagstiftningen. Det är dock fortfarande frivilligt att använda harmoniserade standarder, och en tillverkare kan välja vilken annan teknisk lösning som helst som visar att hans produkt uppfyller de väsentliga kraven.

Kommissionens motivering avseende förordningens förenlighet med proportionalitetsprincipen är att förslaget endast gäller standardiseringens funktion på europeisk nivå och samarbetet mellan nationella standardiseringsorgan för att undvika motstridiga nationella standarder. Förslaget leder inte till någon ökad administrativ börda för ekonomiska aktörer, nationella regeringar, regionala och lokala myndigheter eller medborgarna.

Regeringen instämmer i den bedömning som kommissionen gjort.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Standardiseringspaketet remitteras för närvarande. Paketet kommer att behandlas av rådet under hösten. Första mötet i rådsarbetsgruppen för teknisk

harmonisering, där förordningen kommer att förhandlas, äger rum den 19 juli 2011. Därefter avser det polska ordförandeskapet hålla ca ett möte per månad. Vad gäller kommissionens meddelande, så förväntas ansvariga ministrar att fatta beslut om slutsatser vid Konkurrenskraftrådet i december 2011. Dessa slutsatser kommer att förhandlas i rådets arbetsgrupp för konkurrenskraft och tillväxt (COMPCRO) under hösten.

4.2 Fackuttryck/termer

- *Standard*: en teknisk specifikation för upprepad eller fortlöpande tillämpning, som inte är tvingande och som tillhör någon av följande typer:

a) *internationell standard*: en standard som fastställts av ett internationellt standardiseringsorgan,

b) *européisk standard*: en standard som fastställts av ett av de europeiska standardiseringsorganen,

c) *harmoniserad standard*: en europeisk standard som antagits på kommissionens begäran för tillämpningen av unionens harmoniserade lagstiftning,

d) *nationell standard*: en standard som fastställts av ett nationellt standardiseringsorgan,

e) *IKT-standard*: en standard inom området informations- och kommunikationsteknik på nationell, europeisk eller internationell nivå.

- *Nya metoden-direktiv*: Metoden bygger på att generella krav på säkerhet för liv och hälsa ställs i rättsakter, med hänvisning till harmoniserad standard för de tekniska kraven.